

Marker Wadden

Jelle van Dijk

Op 3 november 2006 was Mennobart van Eerden, ecooloog bij Rijkswaterstaat, te gast in het Jan Verwey Natuurcentrum voor een lezing over de Oostvaardersplassen. De dia's die hij liet zien, vertoonden nog geen boomloze vlakten met grote kuddes Edelherten en Konikpaarden. Het ging vooral over vogels: Aalscholver, Grote Zilverreiger en Zeearend. Aan het eind van de lezing begon Van Eerden over een nog niet gepubliceerd plan van Rijkswaterstaat voor het Markermeer. Hij liet ons een schets zien, waarop langs de dijk van Lelystad naar Enkhuizen slingerende dijken met grote bassins waren te zien. Deze bassins zouden gevuld worden met slib uit het troebele Markermeer. Een geweldig natuurgebied werd ons in het vooruitzicht gesteld.

Acht jaar later werd begonnen dit plan, dat inmiddels Marker Wadden was gaan heten, uit te voeren. In 2017 organiseerde Natuurmonumenten, de beheerder van dit nieuwe gebied, een speciale dagtocht voor de eigen leden naar een deel van dit gebied. Op 24 september van dat jaar meldden wij ons bij de haven van Bataviastad bij Lelystad. Vanwege dichte mist in de ochtenduren vertrokken we ruim een uur later dan gepland. Natuurmonumenten had voor deze dag twee boten van Rederij Tisset gecharterd, de Mary King en de Mary Queen. Een half uur later zetten we voet aan wal in dit nieuwe gebied. De mist was ondertussen geheel verdwenen en de honderden passagiers verspreidden zich snel over de vele dijkes die voor bezoek waren opengesteld.

De dijkes omsluiten bassins die zijn gevuld met bodemslib uit het Markermeer. Na de aanleg van de dijk Lelystad - Enkhuizen in 1975 was dit meer een zeer vogelrijk gebied. Vooral viseters wisten dit water te vinden. Legendarisch waren de groepen van honderden Nonnetjes die simultaan doken en weer bovenkwamen. Ook duikeenden die leven van Driehoeksmossels waren hier zeer talrijk. In de loop der jaren werd het water steeds troebeler omdat doorstroming naar het IJsselmeer vanwege de dijk niet meer mogelijk was. Als gevolg hiervan verdwenen de 'oogjagers' steeds meer uit het gebied. Met de aanleg van de Marker Wadden wordt broedgebied voor

kustvogels gecreëerd, terwijl door de opslag van het bodemslib beter viswater voor vogels in het Markermeer ontstaat. Bovendien vormen de 'modderbassins' goede foerageergebieden voor eenden en steltlopers. Van dat laatste profiteerden we tijdens ons bezoek op 24 september. Het opgespoten slik was nog grotendeels onbegroeid en ondanks de honderden wandelaars over de dijkes konden we, op gepaste afstand weliswaar, nog heel wat steltlopers onderscheiden. Hierbij waren soorten als Kluut, Bontbekplevier, Bonte Strandloper, Kleine Strandloper, Rosse Grutto en Steenloper. Enkele bassins waren nog niet met modder gevuld en hier waren groepjes eenden te zien. Het ging daarbij om Wilde Een, Wintertaling, Pijlstaart, Smient en Slobeend. Verrassend was het om hier een IJsend aan te treffen. Eigenlijk hadden we ook flink wat meeuwen verwacht, maar dat viel tegen. Naast 14 Kokmeeuwen bleef de oogst beperkt tot enkele Zilvermeeuwen, Grote Mantelmeeuwen en een Zwartkopmeeuw.

Dat vogels een nieuw gebied snel vinden is niet zo verwonderlijk. Op enige hoogte vliegend zien ze al snel nieuwe zandbanken en slikvlakten liggen. Anders is het gesteld met de vestiging van planten. In het opgespoten bodemslib zit geen enkel zaadje. Alle planten die hier opduiken, zijn opgeslagen uit zaad dat is ingewaaid of is meegekomen met de zware voertuigen (vrachtwagens en bulldozers), die hier aan wal zijn gezet. Het was verrassend om zo snel na de aanleg van dit gebied hier al 58 soorten planten te vinden. Veruit de talrijkste soort was de Moerasandijvie.

Moerasandijvie - Marker Wadden foto: Jelle van Dijk

Deze pioniersoort haalde eind jaren vijftig alle dagbladen toen tot in Zuid-Limburg wolken zaadpluis vanuit Oost-Flevoland neerwarrelden. Deze polder was in 1956 drooggevallen en kleurde binnen enkele jaren geheel geel vanwege massale bloei van Moerasandijvie. Op de Marker Wadden zal deze soort de komende jaren ongetwijfeld ook zeer talrijk blijven.

Het vormen van zaad met zaadpluis is kenmerkend voor de familie der Compositieten. Het was dan ook niet zo vreemd

Gekroesde melkdistel - Marker Wadden foto: Jelle van Dijk

dat we ook Akkerdistel, Gekroesde melkdistel, Klein kruiskruid, Klein hoefblad en Bleekgele droogbloem vonden. Een bijzonderheid was het Klein vlooiënkruid, een tot voor kort zeldzame compositiet, die de laatste jaren sterk is toegenomen in de nieuwe natuurgebieden langs de rivieren.

Op de soortenlijst stonden ook nogal wat ruigtekruiden zoals Grote brandnetel, Kleine brandnetel, Herderstasje, Bijvoet en Melganzenvoet. Ze zijn vermoedelijk meegelift met de voertuigen die hier aan land werden gezet. Dat geldt misschien ook voor soorten als Gewone ossentong, Driëbloemige nachtschade, Witte klaver en Haagwinde.

Klein vlooiënkruid -Marker Wadden foto: Jelle van Dijk

In december was op de website van Natuurmonumenten te lezen dat de Marker Wadden waren opengesteld voor publiek. Voor dit publiek was ook een grote vogelhut gebouwd, bereikbaar via een lang vlonderpad. Verder werd

meegedeeld, dat je met je eigen boot kon aanleggen in het haventje na je gemeld te hebben op het aangegeven telefoonnummer. Ook werden op de website enkele bedrijven genoemd, die wel eens een vaartocht naar de Marker Wadden organiseren. Na dit gelezen te hebben, verstuurde ik een e-mail naar Natuurmonumenten, waarin ik aangaf dat deze openstelling wel erg beperkt bleef tot de 'happy few'. Kort daarna verscheen een mededeling op de pagina over de Marker Wadden, dat Natuurmonumenten zal onderzoeken of er zo iets al een veerdienst vanuit Enkhuizen of Lelystad georganiseerd kan worden. Deze gang van zaken kwam weer in herinnering toen deze week (begin februari) bekend werd gemaakt dat het nieuwe vogeleiland De Blik in het Haringvliet is opengesteld. Door de sluisen van de Haringvlietdam op een kier te zetten, verwacht men een sterke toename van de

Vogelkijkhut - Marker Wadden foto:PR

natuurwaarden in het achterliggende gebied. Ook bij dit nieuwe eiland is een haventje aangelegd, uiteraard in combinatie met een mooie kijkhut. En ook hier alleen opengesteld voor natuurliefhebbers, die in het bezit zijn van een eigen boot. Wel wordt meegedeeld dat er in het voorjaar van 2019 excursies georganiseerd zullen worden. Wat de Marker Wadden betreft heb ik de websites bezocht, die Natuurmonumenten noemt om de Marker Wadden te bereiken als je geen eigen bootje hebt. De enige instantie die een vaarprogramma voor de Marker Wadden heeft opgesteld is de stichting FOGOL. De tocht begint in Enkhuizen en er wordt gevaren met het motorschip Friesland, bij veel toeristen bekend als de oude veerboot van Rederij Doeksen naar Terschelling. Tijdens de overtocht geven deskundigen lezingen over het nieuwe natuurgebied en ook een kommetje soep is bij de prijs inbegrepen. Die prijs varieert van € 51 tot € 55. Van de negen geplande excursies waren er op 8 februari al vijf volgeboekt (alle in de broedtijd). Wil je dus in 2019 nog naar de Marker Wadden, dan moet je er snel bij zijn! Het bovenstaande steekt schril af tegen de openstelling van het nieuwe natuurgebied Sophiapolder bij Hendrik-Ido-Ambacht. De overtocht naar dit eiland is gratis en wordt verzorgd door vrijwilligers van het Zuid-Hollands Landschap. Op 12 augustus 2018 maakten tien leden van onze vereniging een excursie naar dit interessante gebied. Toen de 'schipper' merkte, dat hij echte vogelvrienden in de boot had, maakte hij een extra toertje om ons te plezieren. Zo'n service is voorlopig ondenkbaar bij een poging de Marker Wadden of vogeleiland De Blik te bezoeken.